

KEES VAN KOOTEN

Hedonia

Een opstel

2013

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM

Voor Barbara

Kees van Kooten stond voor het raam, denk
ik hardop; hij stond voor het raam, keek in
de nacht en is dronken. Hij had een groot huis,
twee gezonde kinderen, vier dito dieren en een
knappe vrouw.

Het huis is stil, de kinderen slapen en de
vrouw is weg.

– Maar daarom niet getreurd, broemt hij door
het raam naar zijn spiegeland buitenbeeld, vaak
kan even weg zijn heel verfrissend werken! Nu
geen letargisch lanterfantien – laat ik liever leuke
dingen doen!

Hij draait zich om en ziet zijn riante kamers
rond. De schuifdeuren staan open, waardoor je
een geheel krijgt. Ongelooflijk luxe, leuke en
moderne dingen laten zich doen, in dit geheel.
Ze hebben hier radio, grammofoon, vijfhonderd
platen, vier maal zoveel boeken, televisie, video

en piano. Door het hele huis hangen leuke schilderijen, litho's, etsen, tekeningen en zeefdrukken te kijken.

Toch weet Kees van Kooten niet wat hij nu voor leuks zou willen doen en dit al voor de derde avond sinds zij weg is! Het leukste wat hij durft bedenken is nu de deur uitgaan, naar Amsterdam, en verder maar zien hoe het loopt. Maar ja, de kinderen.

Hij zet zich aan de piano en probeert iets vrolijks te spelen. Dit lukt niet, want ik kan geen piano spelen. Als ik het wel kon, sloop toch in ieder loopje de larmoyante blue note.

Ik zet My Favourite Classics op de klep – een muziekboek met *Sixty Level One Easy Keyboard Masterworks*, bedoeld voor kinderen van twee tot zeven jaar. Ik open met Melody van Friedrich Baumfelder, vervolg met The Fair van Carl Czerny en speel als uitsmijter de Russian Folk Song van niemand minder dan Ludwig van Beethoven. In de anderhalf jaar die ik Van Kooten nu pianoles geef, hebben mens en dier deze drie stukjes al zo vaak gehoord dat ze er dwars doorheen slapen, maar niet zodra begin ik

te improviseren of de tent schrikt wakker.

Dus dek ik de toetsen toe en druk de radio aan. Ik krijg een warme oorvijs van een gemaskerde vrouwenstem die zingt: you can do what you want, you can tell me lies, but hold me tight tonight.

Carly Simon, schat ik. Ik klap de klep weer open en stuur mijn rechterwijsvinger om de juiste noten. Niet van de melodie, maar die van de veiliger tegenstem. Zo loop ik, als ik niet oppas, bij excursies altijd een paar meter voor mijn gezin uit en wanneer ik meetik met een muzikje is dat op de vrijblijvende afterbeat. Ik ben het wijsje bijna op het spoor wanneer de plaat afloopt en de presentatrice met haar zwaar geschminkte nachtstem zegt: Hè, heerlijk moet dat zijn, om je zo helemaal uit te kunnen spreken en vooral uit te kunnen zingen. Wat een vrouw, die Emmylou Harris! En wie hebben wij daar? Elton John. En hij zingt:

Ik druk haar snel het zwijgen op, want solo luis-tert het niet prettig; muziek dingt naar gevoelens en die was ik gewend te delen. Dan maar weer dronken naar bed. Eerst nog even zoeken waar

ze de theedoeken heeft liggen en hoe de wasmachine eigenlijk werkt, want ik droog al twee dagen af met een handdoek. En de kinderen moeten brood mee morgen. Melkgeld niet vergeten. Met een klein glas whisky ernaast zal het vannacht wel weer lukken.

– Als je het maar uit je hoofd laat! riep ik.

– Ik zie niet in waarom het niet zou kunnen, zei zij, als ik dat nou leuk vind!

– Of Hij het leuk vindt, schreeuwde ik, daar gaat het om! En boos schonk ik ons nog eens in, waarbij ik morste.

– Zachtjes voor de kinderen! zei ze. En natuurlijk vindt hij het leuk. Ik ken hem toch zeker?

– Wat nou ik ken hem toch zeker?

– Uit zijn films en uit die scripts ken ik hem goed genoeg. Ik ben maanden met dat mannetje bezig geweest hoor, vergis je niet!

– Goed genoeg om wat? vroeg ik, driftig depend met een doekje.

– Goed genoeg om zeker te weten dat hij het

leuk zal vinden, besliste ze. Want hij was nou eenmaal gek op vrouwen en ik moest niet zo zeuren en misschien ging het wel geneens door en trouwens als het wel doorging, wat stelde het dan alles bij elkaar voor? Nee, ze begreep niet waarom ik daar zo'n punt van maakte.

– En in *Stardust Memories* dan? hield ik vol, daar gaat die hele film nota bene over, over de verschrikkingen van de filmroem en de horden zeikende horzels die hij dag en nacht achter zich aan heeft! Er valt niks te bedenken wat je die man kunt vragen en wat hij zelf al niet uitgebreid heeft beantwoord!

– O nee?

– Nee!

– Nou dat zien we dan wel als ik eenmaal bij hem zit. Ik zeg Als.

– Maar dat je het niet voelt! drong ik aan, dat je niet voelt dat je dat zo iemand niet kunt aandoen! Zelfs als ik hem ergens in New York zou tegenkomen, dan nog zou ik het niet in mijn hoofd halen om die man überhaupt aan te spreken!

– Nee, keek zij uit het keukenraam, en dat is

nou precies het verschil tussen ons. Ik doe wat ik leuk vind.

Ik riep handenwringend dat ik haar na al die jaren nog niet kende; zij fluisterde terug dat dat niet aan haar lag; ik waarschuwde dat zij wel heel goed moest weten wat zij eigenlijk van het leven wou; zij lachte zachtjes dat zij nu juist dit van het leven wou; ik snufte dat ik waarschijnlijk griep had en dat ik vast naar bed ging.

– Heb je soms liever dat ik thuisblijf? vraagt ze de volgende morgen. Jij bent ziek nu, misschien is dat wel beter.

– Geen sprake van, gaap ik tranend, ik red me wel.

– Ik blijf ook net zo lief hier hoor, zegt ze groot.

– Ben je gek! roep ik, nog groter. Jij gaat lekker een week naar New York. Zalig toch zeker?

Zo leest bij ons de retrograde van een echte-lijke ruzie: we spelen de partij, verkort, nog een keer omgekeerd na, tot ieder stuk weer op zijn vertrouwde plaats staat en ik vind dat zij meer aan mij heeft te danken dan ik aan haar. Zij doet

hartstochtelijk of zij dit ook vindt en dat werkt.

Ik breng haar naar Schiphol.

Wij nemen geen koffie, maar verliefd afscheid.

– Nou, hou je taai Tante Betje, zegt ze.

Zij geeft mij elk kwartaal een nieuwe koosnaam en momenteel heet ik Tante Betje. Ik geef haar de goede raad vooral voorzichtig te zijn in New York.

Zij kan praktisch pakken en heeft alles in één koffer; ook de present-exemplaren van de door haar in het Nederlands vertaalde filmscripts van *Annie Hall*, *Manhattan* en *Interiors*. Met *Stardust Memories* is ze nog bezig. Ik ben te weinig dienstbaar om goed te kunnen vertalen en veel te eigenwijs; ik poog het geschrevene eerder te verbeteren dan te vertalen. Zij niet. Ik kan kritieken laten zien, doe dit ook regelmatig, die haar Woody Allen-vertalingen Schitterend, Voortreffelijk en Zeer to the Point noemen, terwijl er toch elke avond warm eten op tafel staat en wij altijd schone kleren hebben.

– Ik hoop dat het je lukt, zeg ik zorgelijk, aan de intercontinentale balie.

Telefonisch heeft zij al weten door te dringen

tot ene Norma Lee, Allen's Agenda, die haar uiterste best zal doen voor een gaatje.

– Het zou leuk zijn, knikt ze, ernstig in haar tasje rommelend. En vooral voor jou, denk ik maar steeds. En terwijl ze mij de twintig jaar jongere foto uit haar paspoort voorhoudt zegt ze: ik voel me weer helemaal namens de Schoolkrant.

– Die Helene Hanff dat is toch zeker hè? vraag ik bazig, daar heb je toch sowieso een afspraak mee? Helene Hanff is de schrijfster van het eveneens door mijn vrouw (die mooie daar, met die ene koffer) vertaalde brievenboek *84 Charing Cross Road*.

– Ja dat staat, repeteert ze, donderdagmiddag twee uur lunchen we in het Algonquin. Net echt.

– We zouden zo in een film van Allen kunnen, smuil ik, moderner dan we nu zijn, zullen we wel nooit meer worden.

– Gaan we kanttekeningen plaatsen? vraagt ze bestraffend, kan het misschien weer niet? Zijn we soms weer te oppervlakkig bezig?

Ik kus haar halsoverkop gerust en schurk ons tot bij de marechaussee.

– Niet zwaaien, zegt ze.

– Nee, zeg ik, ik ga meteen terug. Ik moet de bedden doen en om kwart voor twaalf komen de kinderen alweer uit school. Hoort ze wel hoe druk ik het heb, nu al?

– Ons bed hoeft niet hoor, helpt ze uitgekookt, die lakens heb ik er vanmorgen net schoon op gelegd. Daar kun je makkelijk een week mee doen.

En daar gaat ze, zonder omzien. Ik heb het gevoel dat ik meer met haar getrouwd ben dan zij met mij.

Omdat ik in winkels nogal slap van besluiten ben, doe ik 's middags anderhalf uur over boodschappen die mijn vrouw al voor haar vertrek in huis heeft gehaald, zie ik bij het opentrekken van onze vriesvakken. Wij blijken nu gewapend met vijf pond jonge kaas, negen liter yoghurt en kroketten tot november.

Ik prak tien van de nu minstens dertig tomaten bij wijze van soep door een zeef en acht dit voldoende rijk aan vitaminen om diepvries tongfiletjes en voorgebakken patat als hoofdmaaltijd op te dienen. Als toetje leg ik twee langs de convexe

zijde ingesneden bananen onder de grill. Dit dessert heet De Bananeboot en moet u beslist eens proberen. Kinderen zijn er dol op. Laten liggen tot de schil glimmend zwart is, dan de banaan ietsjes openwerken en een schep ijs in de boot proppen.

– Nee toch hè? vraagt mijn dochter met een gruwelend gezicht als ik hen aan tafel roep, we hoeven toch niet elke avond zeker de bananeboot?

– Niet zeuren jongens, kap ik ze, vandaag was nog een beetje rare dag, maar morgen maak ik boerenkool. Vanavond opzoeken hoe dit moet, in Elsevier's Culinaire Encyclopedie.

En omdat de lieverds liegen dat het lekker is, lees ik ze extra lang voor, op ons alle malen mee-verhuisde bed, waarin zij alle twee ter wereld zijn gekomen. Ja, dat had je al een keer verteld pap.

Vanavond probeer ik Stephen Leacock: *My Financial Career*. Het leukste, komisch meest volmaakte korte verhaal dat ik ken. Ik hinkstap-lees, hortend, steeds een zinnetje voor mezelf uit hollend en dan, met een vage vertaling, snel weer terug naar het woord waar we waren

gebleven, maar dat red ik met gemak, want deze tweeënhalve bladzij zit zo bomvol lachen, dat zelfs kinderen van nog maar negen en elf om de haverklap op adem moeten komen. Mijn zoon lacht exact zoals mijn vader lachte: huilend. Een weerloze prachtlach. Zijn zo lang mogelijk getrokken gezicht vecht wanhopig tegen met biggelen dreigende tranen, maar hij drukt zijn kin op zijn borst en dan vormen zijn onderste oogleden twee halvemaansbadjes waar het nat heel even in blijft staan, tot zijn ogen overlopen en hij zich, om genade kraaiend, op zijn rug werpt. Mijn dochter lacht net zo hard, maar droog, met streepogen.

– Gotsamme wat is dat leuk, hijgt hij na. Is die dood, die schrijver?

– Ja, al heel lang, zeg ik plechtig. Dat was mijnheer Leacock en dat was een Canadees.

– Waarom lees je toch altijd van die dode schrijvers? vraagt hij.

– Die zijn leuker. Omdat de wereld zelf toen nog veel leuker was, zeg ik en heb daar onmiddellijk spijt van.

– Engels vind ik de mooiste andere taal die er

is, glimt mijn dochter nog na, veel mooier dan Frans. Frans vind ik een aanstellerstaal. Moet je horen hoe ze zich altijd aanstellen als ze Frans spreken, de Fransen. Ben jij al klaar met het kinderboek? Je was toch een leuk boek voor kinderen aan het schrijven?

– Morgen haal ik een lachfilm bij de Videotheek, praat ik eroverheen, van Woody Allen. Zijn eerste film, over een hele domme bankovervaller.

– Daar is mamma toch naartoe? herinnert zij zich, naar Wooby Allen?

– Goed idee, knikt mijn zoon, kunnen we meteen zien hoe dat mannetje er eigenlijk uitziet, in het echt. Denk je dat hij Barbie een mooie vrouw zal vinden, Woody Allen?

– Dat denk ik wel, loods ik ze naar hun eigen bedden, want Woody Allen heeft heel veel verstand van mooie vrouwen.

– Door de film, begrijpt hij.

– Is Wooby Allen getrouwd? vraagt mijn dochter, plotseling met een denkrimpel. Ze heeft er nog maar eentje.

– Ja hoor, sus ik, dus dat zou geeneens kunnen.

– Wat gebeurt er nou als straks de Chinezen komen, pap? vraagt ze vanonder haar Snoopy-dekbed.

– De Chinezen komen? schrik ik, wie zegt er dat de Chinezen komen?

– Nou, Maaïke. Maaïke zegt dat straks de Chinezen komen, om hier te wonen.

– Zeg maar tegen Maaïke dat dat onzin is, van de Chinezen die komen. Zeg maar dat ik heb gezegd dat de Chinezen niet komen. Waarom zouden de Chinezen nou hier komen? De Chinezen vinden China zelf een veel te mooi land!

– Nee maar áls de Chinezen komen, wat gebeurt er dan?

– De Chinezen komen hier niet schatje, echt niet. En nu moet je lekker gaan slapen.

– Dan doen ze ons niks hè, de Chinezen?

– Natuurlijk doen de Chinezen ons niks! De Chinezen zijn gewoon hele lieve mensen.

– Want wij hebben een kalender van de Chinezen hangen, dus als er een Chinees naar de

wc moet en die ziet dat, dan zegt hij tegen de andere Chinezen dat ze ons niks moeten doen.

– Natuurlijk! Maar nu gauw slapen hoor.

– Want dan kunnen ze dat lezen op de wc, de Chinezen.

– Nou en of.

– Ga je niet weg?

– Ik weg?

– Naar Amsterdam, vanavond? Niet weggaan hoor.

– Nee hoor, pappa gaat lekker beneden zitten lezen.

– Weltrusten pap.

– Trusten poes.

Die liggen.

Dat kan morgen mooi; wat afhaal eten, van de Chinees. Maar nu eerst even plannen wat ik vanavond allemaal ga doen. Om te beginnen de kranten van het vorige weekeinde, de weekbladen van twee weken geleden en de stapel *New Yorkers* die ik nog achter ben. Telde in vogelvucht alweer vijf columns over de door alle bijvoegsels en zaterdagedities gestegen tijdnoed in de moderne lezer. Dan is de tafel namelijk

leeg en kan ik de achtmillimeter-viewer erop kwijt om een paar vakantie filmpjes uit de periode 1971-1983 te monteren en de idem foto's in te plakken. Ook ga ik een boek herlezen of, misschien wel leuker, beginnen aan een nieuw boek. Er liggen er zeker twintig, want ik ben net jarig geweest.

Hoewel – dat is inmiddels ook alweer zeven weken geleden, zie ik op de Chinese Toilet-kalender, terwijl ik mijn handen nawas in het fonteintje. Zo noemden ze vroeger die kleine keffertjes van toiletwasbakjes: fonteintjes. Wanneer ze tegen je zeiden: ga jij maar even je handen wassen onder het fonteintje, betrad je hun wc met de flauwe hoop dat je het water daar recht omhoog kon laten spuiten, maar het bleef altijd bij een pissig spetterend straaltje uit een kraan die, in verhouding tot het wasbakje, veel te groot was. Wel even opdweilen zometeen; de boel niet laten verloederen.

Ik kan natuurlijk ook gaan zitten werken. Belastingpapieren, achterstallige brieven of eindelijk de Aangifte Glasverzekering, maar na deze hele dag huisman heb ik recht op ontspan-

ning; mezelf verwennen, lekker gaan zitten en onbekommerd genieten! Alles kan! Ik kan de prachtigste grammofoonplaten draaien op mijn schitterende geluidsinstallatie en zo hard als ik maar wil. Ik kan allerhande videobanden bekijken of de echte televisie; kleur! Ik kan een fles heerlijke wijn opentrekken, met de poezen spelen, beetje tekenen, een liedje maken, nazien of wij feitelijk in gemeenschap van goederen zijn getrouwd en wat dat inhoudt, kennissen belten, een jointje draaien – geen amusement zo decadent of ik heb het hier voorhanden, maar besluiteloos dreutelend verdobber ik andermaal een kostelijke vrije avond, de vierde nu alweer, in l'Embarras du Choix, aan het Mer à Boire. Ik pak een pilsje.

Waarom belt ze niet? In New York is het nu middag en ik probeer mij haar bij daglicht voor te stellen terwijl ik *On Being Funny* uit de kast trek; een biografie over Woody Allen door Eric Lax. Het gaat me vooral om de foto's: ik krijg plotseling zin om zijn hoofd door haar ogen te zien, zoals ik iedere nieuw ontmoete man achterdochtig met haar blik meet en pas daarna

besluit hem ja of nee aan haar voor te stellen. Er vallen zes pagina's *Haagse Post* uit het boek: een artikel over Humor in de jaren '70, getiteld *Is Woody Allen Natuurleuk?*¹

Ik snel het door, staande, en voel eerder schaamte dan vertedering om het opgewonden toontje van dit aanmatigende essay met 42 voetnoten. Ik schreef het in 1975 en ik (sic!) verweet Woody Allen het gekoketteer met zijn zwaar-moedigheid en dat hij, al op middelbare leeftijd, nog steeds de zijnsvragen van de intelligente Amerikaanse adolescent stelde. Ik pak nog een pilsje en ga ermee zitten.

We zijn nu zo'n tien succesfilms verder, denk ik, en de sufgeanalyseerde bewoners van zijn gegoede Amerika (ooit een neger gezien in een film van Woody Allen?) zijn er niet vrolijker op geworden; de miljoenen bioscoopbezoekers die zich herkennen in Allen's onvermogen tot genieten lijden evenzeer aan het dodelijk dilemma dat hij zelf eens als volgt formuleerde: 'Ondanks alle afleiding die mijn werk en mijn

¹ Het artikel is achter in dit boek gereproduceerd.

leven mij geven, zit ik regelmatig, urenlang, oog in oog met mijn eigen sterfelijkheid.’ Hij ondergaat zijn leven zelf dus als een vorm van afleiding, begrijp ik; als een substituut voor iets wezenlijkers! Hoop dat mijn knappe vrouwtje hem vraagt naar deze anhedonia die, lijkt het wel, vooral komieken teistert.

– U zoudt eens heerlijk moeten lachen, mijnheer! Ik zou u willen voorschrijven: gaat u eens een avond naar de Clown Grimaldi!

– Maar dokter: ik b en de Clown Grimaldi!

Zo heb ik nog altijd het boek *Families And How To Survive Them* liggen, geschreven door John Cleese en zijn psychiater Robin Skynner, maar ik durf er niet goed aan te beginnen; zomin als aan *In The Psychiatrist’s Chair* waarin de zenuwarts Anthony Clare, onder anderen, zijn pati ent Spike Milligan interviewt en dit niet tot vermaak, maar enkel tot lering: ‘I live in an insane world, so I make insane humour’.

Nu mijn glas weer. Dan maar uit de fles.

Onze kinderen werden groot met de televisieshows van Tommy Cooper (‘Tommie Koepie’) om wie ze in hun pyamaatjes over de vloer rolden van het lachen.